

İtirazlar ve İtiraz Kurulu

“Ortamının satranç oynamaya elverişli olmaması da itiraz konusudur”

Satranç etkinliklerinde ortaya çıkan olası anlaşmazlıkların uygun bir şekilde çözülmesi için, başhakem veya yarışma yöneticisi her türlü çabayı göstermelidir. Uzlaşma yoluyla sorunların çözümü yeğlenmelidir. Bu yöntemin yetersiz veya başarısız olması durumunda, başhakem, satranç oyun kuralları ve yarışma kurallarının ortaya koyduğu yaptırımları uygulayabilmelidir.

Etkinliklerde kurallara aykırı karar ve uygulamalara, etkinliğin yönergesiyle yapılan duyuru ve planlamalara ya da alınan bir kararı benimsemeyerek karşı çıkmak olanaklıdır. Bir oyuncu veya bir takım adına hareket eden, yarışma kayıt işlemi yapılmış (akredite olmuş) bir yetkili, herhangi bir karara karşı çıkarak *‘itiraz başvurusu’* yapabilecektir. Değerlendirme başhakem veya yarışma yöneticisi tarafından yapılarak bu başvuru sonuca kavuşturulur.

Etkinlik başlamadan önce yapılacak itirazlara, konusuna göre, organizasyon yöneticileri çözüm bulmak durumundadır. Etkinlik sırasındaki itiraz başvuruları başhakem veya organizasyon yöneticisi tarafından çözümlenir. Varılan çözüme ilişkin karar ve uygulamalara da itiraz edilebilmektedir. Bu durumda da, eğer etkinlik yönergesi oluşturulmasına izin veriyorsa, *‘İtiraz Kurulu’* yapılan başvuruları çözümleyerek karar verir.

Kurula sunulacak itiraz başvuruları için itiraz güvence bedeli alınabilir. Bu bedel önceden belirlenir. İtiraz başvurusunun yapılabileceği en son tarih ve saat de yazılı olarak duyurulur. İtiraz yerinde görülür ve değerlendirilirse, güvence bedelinin tamamı veya bir kısmı iade edilebilir. Ayrıca, itiraz kabul edilmezse de güvence bedeli kurulun kararıyla yine de iade edilebilir.

İtiraz konusu

Yaygın algılama, etkinlik sırasında, salt hakem karar ve uygulamalarına itiraz edilebileceği yönündedir. Etkinliğin aşamaları ve süreçleri, izlenen yol ve uygulamalar da belli ölçüde itiraz konusu olabilir.

- Rakibin FIDE Satranç Kurallarına göre ihlal yapması,
- Eşlendirmede veya diğer kayıtlarda yanlışlık olması,
- Hakemin kurallara uygun karar vermemesi,
- Oyuncu ve/veya kaptanın kendisi veya takımıyla ilgili olarak verilen bir kararı uygun bulmaması,

gibi başlıklar *‘hakem kararlarına’* yapılabilecek başlıca itiraz konuları olarak sıralanabilir. Burada sıralananların her birinin içinde itiraza konu olacak başka alt konuların da olabileceği unutulmamalıdır.

- Yönergenin, uygulanacak yarışma takviminin ya da yarışma programının uygunsuzluğu,
- Oyun araç ve gereçlerinde oyuna engel kusurlar olması (satranç donanımlarının bozuk, kırık veya norm ölçülerde olmaması...),
- Etkinlik ortamının satranç oynamaya uygun olmaması (iklimlendirmenin yetersizliği, masa ve sandalyelerin kırık veya kirli olması, ışık kaynağının yetersizliği, gürültü, genel kirlilik...),
- Etkinlikte yer alan paydaşların, katılımcıların satranç ve spor etiğine aykırı davranışlar sergilemesi,

İtiraza konu olabilecek organizasyon bütünlüğünü ilgilendiren diğer nedenlerden birkaçıdır. Yarışma yönergelerinde, itirazların çeşidine bakmaksızın, o turda yapılacak itirazlar için son bir süre belirtilir. Organizasyon yöneticisi ve hakemler, kendilerine gelen başvurularda bu sürenin aşıp aşılmadığına dikkat etmelidir. Yönergede yer alan süre itiraz başvurusunun

yapılacağı zaman aralığıdır. Bu süre, o turda yapılacak itiraz başvurusunun en son yapılabileceği son süre olarak bilinmelidir. Bununla birlikte bazı konular “Süre doldu, itiraz için öngörülen süre aşıldı.” biçiminde geri çevrilmez. Yarışmanın genel konuları, organizasyon alanındaki yaşam koşulları veya organizasyon sistemi üzerine yapılacak itirazlar için başvurunun son süresi yoktur. Bu türden başvurular her zaman dikkate alınmalıdır.

Özellikle maç sonucunun yanlış yazıldığı konusunda yapılacak başvurularda yanlışlığın hangi turda, hangi masada olduğu, maç sonuç çizelgesi, eşlendirme yazılımı üzerinden ve öncelikle notasyon kağıtlarından mutlaka araştırılmalı ve varsa bir yanlış veri girişi düzeltilmelidir. Bu sırada, düzeltme için FIDE'nin koyduğu süre kısıtlaması da gözden geçirilmelidir.

İtiraz yeri

İtiraz konuları kapsamında belirtilen ve benzeri durumlardaki başvurular, oyuncu, kaptan veya yöneticiler tarafından sözlü olarak da başhakeme yapılabilir. Organizasyon yöneticisine yapılan başvurular da geçerlidir. Başhakem veya organizasyon yöneticileri, itirazların mutlaka itiraz kuruluna taşınıp taşınmayacağına bakmaksızın, bu başvuruların bir de yazılı biçimde kendilerine ulaşmasını istemelidir.

Hakem kararlarının dışındaki konular, başhakemin doğrudan yanıt vereceği, çözüm üreteceği konular değildir. Ancak, göz önünde en yetkin kişi, erk sahibi olarak tanınıp bilindiğinden, bu tür başvurular da başhakeme yapılabilmektedir. Başhakem, hakem kararları dışındaki itirazları, organizasyon yöneticisine yönlendirir. Organizasyon yöneticisi de doğrudan kendisine yapılan her itiraz başvurusunu başhakemle paylaşmalıdır.

Hakem kararlarına ilişkin başvuruları öncelikle başhakem çözmelidir

Başhakem, hakemlerin bir kısmını, oyun sırasında ortaya çıkabilecek anlaşmazlıklarda oyuncuların başvurularını, kural uygulamalarına ilişkin itirazlara çözüm bulmak ve karar vermek için görevlendirebilir (konum tekrarları, geçersiz hamle uygulamaları...). Hakeme yapılan başvuruya verilen yanıt ve çözümler, başhakem adına ortaya konulmuş çözüm yolları ve kararlarıdır. Dolayısıyla hakemler tarafından önerilen çözüm yolu ve kararlar gerektiğinde başhakem tarafından da incelenebilir. Yapılan incelemede başhakem, satranç masası başında hakemin önerdiği çözüm yolunun veya kararın tamamını veya bir kısmını değiştirebilir.

Başhakem satranç masası başındaki hakemin verdiği kararı değiştirmeden önce inceleme yaparken:

- Hemen oracıkta, masanın başında kulaktan dolma kısa bilgilerle değil,
- Tüm dış etmenlerden arınmış bir ortamda,
- Konuya egemen olan, satranç masasında görevli hakem veya kararı veren hakemi dinleyerek,
- Oyuncuların da diyeceklerini dikkate alarak,
- Kurallar metninde yazılanları ve yorumları gözeterek,

verilen ilk kararı bozma yönüne gitmelidir.

Verilen kararın çözüm yaratmadığını savunan taraf/taraflar, itirazlarını sürdürmeleri durumunda, varsa, itiraz kuruluna yazılı olarak başvuruda bulunma hakkına sahiptirler. İtiraz

kurulu konuyu inceleyecek, durumun başvuru sahibinin ortaya koyduğu gibi olduğunu gördüğünde, bu kez başhakemin kararını bozacaktır. Doğru uygulama, başhakemin kararının itiraz kurulunda bozulması yerine, kurula gitmeden önce başhakem tarafından durumun düzeltilmesi yönündedir. Başhakem kendisine yapılan başvuruyu mutlaka değerlendirmeli, itiraz kuruluna doğrudan göndermemelidir.

İtiraz kurulu

Etkinliklerin yarışma yönergelerinde, etkinlik sırasında oluşacak durumlara yapılacak itiraz başvurularını değerlendirecek, karara bağlayacak 'İtiraz Kurulu'nun oluşup oluşmayacağına yer verilir. İtiraz kurulu oluşturulmayacaksa, etkinlik sırasında yapılan itiraz başvuruları için başhakemin yaptığı değerlendirme sonunda verdiği kararlar son kararlar olacaktır. Bu durumda, FIDE Satranç Kurallarına dayalı uygulamalarına olan itiraza ilişkin verilmiş kararlarında, başhakemin üstünde bir itiraz yeri yoktur.

Bunların dışında kalan karar ve uygulamalar için, organizasyon bütünlüğünde ele alınacak konularda başkaca ilgili kurum ve kuruluşlara, yargı katlarına dahi itiraz edilebilir.

İtiraz kurulunun oluşumu yarışma yönergesiyle sağlanmışsa, konu itiraz kurulu tarafından değerlendirilir ve karara bağlanır. Kurulun vereceği karar son karardır. Başhakem kurulun verdiği kararı uygular.

İtiraz kurulunun oluşumu, kuruluş ve çalışma ilkeleri yazılı kurallara, düzenlemelere dayanmalıdır. Kurul

gerektiğinde bu kaynaklara başvurarak çalışmalarına yön verebilmelidir. İtiraz kurulu genellikle seçimle, atamayla veya her iki yöntem kullanılarak bir araya getirilmiş üyelerden oluşur. Üyelerin hangi niteliklere sahip olacağına yazılı kaynaklarda yer verilebilir. Seçimle iş başına gelen üyeler, teknik toplantıda toplantıya katılanlar tarafından gösterilen adaylar arasından seçilir. Atama yapılarak kurulda yer alan üyeler, o etkinlikte oyuncu, antrenör, hakem gibi görevlerde olmamalıdır. FIDE etkinlikleri kapsamındaki yarışmalarda kurul üyeleri 21 yaşından küçük olamayacaktır. Yerel etkinlikler için bu yaş düzenlemesi 18 olarak da belirlenebilir.

Kurulun çalışma düzeni

Başhakem, kendisine gelen itiraz başvurusunu teslim aldığı tarih ve saati başvuru dilekçesinin üzerine kaydetmelidir. Bu haliyle başvurunun bir örneği itirazı yapan tarafa da verilir.

Başvuru, kurulun çalışmalarına kaynaklık edecek düzenleme ve dokümanlarla birlikte kurula sunulur. Kurul, ortaya çıkan durum ve itirazın konusuna göre verilecek kararın ivedilik taşıması yönünde bir anlayışa sahipse, zaman geçirmeden toplanır. Toplantı ve karar aşamaları için o turun bitmesi beklenmeyebilir.

- İtiraza konu başvuruda; oyuncu ya da tarafların kurul üyeleriyle doğrudan bir bağının olması durumunda o üye/üyeler oturuma katılamazlar.
- Aynı konuda birden çok başvuru olabilir. Kurul bu başvuruları birleştirir, tek dosyada işlem başlatır. Kararlar gerekliyse ayrı ayrı verilir.
- Kurul, gerektiğinde, uzmanlık gerektiren uygulamalar için bilirkişiler atayabilir. (Eşlendirme yazılımının kullanımı, bu yazılımın incelikleri...)

- Kurul, çalışmalarını sakin, katılımcılardan uzak, dış etmenlerden etkilenmeyecek ve güvenlik içerisinde çalışılabilecek uygun ortamda yapmalıdır.
- Organizasyon yöneticileri, planlama aşamasında, kurulun çalışmalar için gereken ortamı önceden düzenlemelidir.

İnceleme

Kurul, itiraza konu olan durum karşısında, itirazın tamamını veya bir kısmını kabul edebilir. Kurul itiraz başvurusunu öncelikle **'usul yönünden'** inceler.

- Başvuru zamanında yapılmış, güvence bedeli tam ve eksiksiz yatırılmış olmalıdır.
- İtiraza ilişkin konu üzerine gerekli belgeler, delil niteliğinde sayılabilecek belge, araç, gereç, yayın türündeki materyaller ve diğer dokümanlar sunulmuş olmalıdır.
- Tamamlanması olanaklı olan eksiklikler tamamlanır.
- Eksiklikler tamamlanamıyorsa başvuru usul yönünden reddedilir.

Usul yönünden incelenen başvuru kabul edilmişse **'esas yönünden'** görüşmelere başlanır.

- Başvuru, kişiye karşı hareket ve eylemlere karşı yapılmışsa, (hakaret, darp, ihlal nesnesi bulundurma...) 12 yaşından küçük çocukların **'cezai ehliyeti'** ve sorumluluğunun olmadığı bilinmelidir. Diğer yaş aralıklarının sorumluluk sınırları da bilinmelidir.
- 12 yaşından küçük çocuklar sorgulanamaz, ifadeleri alınamaz. Bu çocukların bilgilerine başvurmak için bile psikolog desteğinde, yasalarla belirlenen özel ortamlar ve özel koşullar sağlanır.
- Oyun, kuralların 5. maddesinde sayılan biçimde tamamlanarak bitmişse başkaca bir koşul aramadan yeni bir değerlendirme yapıp yapılmayacağına öncelikle karar verilir.
- Başvuru konusuna bağlı olarak hamle yazımları (notasyon kağıtları), eşlendirmenin nasıl yapıldığı gibi konulara ilişkin başhakemden bir rapor istenebilir.
- Kurul, itiraza konu olan durum hakkında ilgili hakem / hakemler veya oyuncu /oyuncular ya da yöneticilerle görüşebilir. Bu istemler başhakeme iletilir. Başhakem kurulun görüşme istemlerinin sırayla yerine getirilmesini sağlar.
- Kurulun yaptığı tüm görüşmeler tutanakla saptanır.
- Görüşmeler ifade veya savunma niteliğindeyse ilgililerin, yazılı biçimde soruları yanıtlaması istenir.

Kararlar

- Kurul çoğunlukla toplanır ve kararlar çoğunlukla alınır.
- Bir karar alınmasında çoğunluk sağlanamıyor ya da oylar eşit çıkıyorsa kurul başkanının oyu yönünde karar alınmış sayılır.
- Alınan kararlara veya karar metninde geçecek anlatımların bir kısmına veya tamamına karşı olan üyeler karşı olma gerekçelerini yazarak karar metnini imzalarlar.
- İtiraz başvurusuna konu olan durum karşısında kararlar, FIDE Oyun Kuralları, FIDE Yarışmalar Genel Yönergesi, yasalar, yönetmelikler, talimat, yönerge ve prosedürlere uygun olarak verilir.
- Kararlar söz konusu yazılı düzenlemelere uygun olarak gerekçeleri ve dayanaklarıyla alınır.

Ara kararlar

Gerekli incelemenin yapılabilmesine yönelik olarak, yapılacak uygulamaların neler olacağı, ifade ve savunmaların istenmesi, bilirkişiler ve benzer uygulamalar için **'ara kararlar'** alınarak karar metni oluşturulur.

Son karar

İtiraz kurulu son kararında;

- İtiraz başvurusuna yönelik elde edilen bulgu, bilgi veya dokümanların yetersiz bulması

durumunda itiraz reddedilir.

- İtiraz başvurusu reddedildiğinde başhakemin kararı kesinleşir. Karar, başhakemin verdiği karar doğrultusunda düzenlenir.
- İtiraz yerinde görülürse sadece itirazın yerinde bulunduğu yönünde karar alınmaz.
- İtirazın haklı gerekçelere dayandırıldığı görülürse, itirazı yerinde görüp başhakemin kararını bozarak oyun ve oyunun sonucu hakkında yeni bir karar verebilir.
- Bu aşamadan sonra ne yapılacağı, uygulamanın nasıl olacağı, oyun sonucunun ne olduğu gibi itirazı aydınlatacak ve sonuçları belirleyecek bir karar verilir.
 - ✓ Oyunun sonucu başhakemin kararının aksine, itiraz gerekçelerine dayalı olarak değiştirilebilir,
 - ✓ Oyuna kaldığı yerden devam edilebilir,
 - ✓ Oyun yeniden oynanabilir,
- Kararlar açık uçlu olmaz. Net ve uygulanabilir olmalıdır. Kararların uygulanabilirliği tartışma yaratmamalıdır.
- Kararın dayanak maddesinde, FIDE Oyun Kuralları, FIDE Turnuva Kuralları ya da diğer yazılı kuralların hangi maddesi ve uygulamasına göre karar verildiği belirtilir.
- Suçun unsurlarının oluşmaması ya da suçun o kişi tarafından işlenmediğinin saptanması üzerine bir karar verilmesi durumunda, varsa, hakem tarafından uygulanmış yaptırım da ortadan kalkar.
- Spor ahlakına ve disiplinine göre aykırı olarak, suçun o kişi tarafından işlendiğinin saptanması üzerine, karar disiplin soruşturması açısından da bağlayıcı olacaktır.

Bir nedenle, oyun '*hakem kararıyla*' bitirilebilir. Bu karara yapılabilecek olası itiraz başvurusu üzerine, '*oyunun kaldığı yerden devam ettirilmesi*' yönünde verilecek karar uygulamada güçlük yaratabilir. Bu yönüyle verilen karar yeni bir tartışma ve itiraza yol açabilecektir.

Bu tür istemlerle yapılan itirazlarda, inceleme ve araştırmanın hızlıca yapılarak karar alınması gerekecektir. Olası böyle bir kararın alınabileceği dikkate alınarak, itirazın yapıldığı oyunda yer alan oyuncuların dış etmenlerden etkilenmeyerek rahatsız edilmemeleri için uygun bir ortamda dinlendirilmeleri sağlanmalıdır. Oyuncuların gereksinimleri organizasyon yöneticileri tarafından sağlanmalı, kaptanlar, yönetici veya başkalarıyla görüşmelerine, ihlal nesnelere ulaşmalarına engel olunması gibi önlemler alınmalıdır.

Benzer biçimde, oyunun yeniden oynanması kararı, durumun sabit, kurallarla açıklanabilen, kuralların oyunun yeniden oynanmasını emrettiği, dayanak kuralın açıkça bu yönde yorumlanabildiği gerekçelerine sıkıca dayanmalıdır.

Kurulun verdiği karar son karardır. Başhakem kurulun verdiği kararı uygulamak zorundadır. Başhakem itiraz başvurusunu yapan ilgilileri davet ederek kurulun kararını bir yazıyla bildirir. Bu bildirimde, bildirimin yapıldığı tarih ve saat de yer alır. İtiraz kurulunda ele alınan tutanaklar, ifade ve savunmalar, kararlar ve yapılan yazılı bildirimin bir örneği başhakemin yarışma dokümanları arasında yer alır.

Önlemler

Başhakem, üzerinde tartışma oluşturan konuyla ilgili vereceği kararda çok dikkatli davranmalıdır. Bu konuda vereceği kararın daha sonra itiraz kuruluna da taşınabileceğini

bilmelidir.

Başhakem, vereceği kararda, itiraz kuruluna çalışacak, yeni bir karar verebilecek alanı mutlaka bırakmalıdır. İtiraz edilen konuda, kurul, *'oyunun kaldığı yerden devam ettirilmesi'* yönünde bir karar verebilir. Olası durumda böyle bir kararın uygulanabilirliği tartışma yaratmamalıdır.

İtiraz kurulunun vereceği kararın uygulanmasının zorunlu bir karar olduğu da unutulmamalıdır.

İtiraz kurulunun çalışmaları sonuçlanıncaya ve karar metni açıklanıncaya kadar hakemler, yöneticiler ve görevliler yorum ve görüş bildirecek yazılı veya sözlü açıklama yapamazlar.

Gerekliyse bir sonraki tur için eşlendirme yapılmaz. Kurulun çalışmalarının uzun bir zaman alması halinde, bir sonraki turun başlama saatinin aksamaması için başhakem eşlendirme için gerekli önlemleri alır.

Hakem kararlarının dışında kalan, organizasyonun bütünlüğünü ilgilendiren itiraz konularında, kurul, benzer çalışma düzeni ve karar aşamalarını bu kez organizasyon yöneticisiyle yürütür.

IA&IO Tahsin AKTAR